

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Marie Hromčíková

Vliv státní správy na vlastníka kulturní památky
pořízené za symbolickou cenu

Bakalářská práce

Olomouc 2018

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Vliv státní správy na vlastníka kulturní památky pořízené za symbolickou cenu* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 29. 3. 2018

.....
Marie Hromčíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda vyjádřila poděkování vedoucí mé bakalářské práce paní JUDr. Monice Horákové, Ph.D. za cenné rady a trpělivost, kterou mi při tvorbě věnovala. Rovněž bych chtěla poděkovat předsedovi Občanského sdružení Tvrz Nemile u Zábřeha panu Jaromíru Schofferovi za spolupráci a ochotu při získávání potřebných informací a podkladů.

Obsah

Úvod	5
1 Kulturní památka v kontextu právního řádu	7
1.1 Zákon o státní památkové péči	7
1.2 Kulturní památky a způsoby jejich využití	8
1.3 Ochrana kulturních památek z pohledu práva životního prostředí	10
2 Zákonné požadavky státu na vlastníka kulturní památky a povinnosti správních orgánů 11	
2.1 Povinnosti vlastníka v souvislosti s ochranou kulturních památek	11
2.2 Povinnosti správních orgánů	12
3 Formy pomoci státu vlastníkovi kulturní památky na cestě k její záchraně	16
3.1 Proces obnovy kulturní památky	16
3.2 Financování obnovy kulturních památek	17
3.3 Jak postupovat krok za krokem v péči o kulturní památku	20
4 Případová studie	22
4.1 Tvrz v Nemili u Zábřeha	22
4.2 Prohlášení Tvrze kulturní památkou	24
4.3 Povinnosti vlastníka kulturní památky v Nemili	24
4.4 Financování Tvrze v Nemili	25
5 Závěr	27
Seznam použitých zdrojů	29
Shrnutí (abstrakt) práce v AJ a ČJ	31
Seznam klíčových slov v AJ a ČJ	32
Přílohy	33
Seznam příloh	37

Úvod

Ve své bakalářské práci na téma *Vliv státní správy na vlastníka kulturní památky pořízené za symbolickou cenu* se budu zaměřovat na nemovité kulturní památky. Národní kulturní památky budu zmiňovat pouze okrajově, neboť vzhledem k tomu, že se jedná o nejcennější objekty národního kulturního dědictví, jsou ve vlastnictví státu. Práci budu směřovat na soukromé vlastníky památek, nikoliv na ty ve státním vlastnictví. Cílem práce bude hledání odpovědi na hlavní výzkumné otázky: *Jaký je vliv státní správy na vlastníka kulturní památky?* a *Jakými způsoby je stát nápomocný v procesu záchrany kulturních památek v soukromém vlastnictví?*

Odpovědi na dvě hlavní výše uvedené výzkumné otázky budu nacházet prostřednictvím dílčích výzkumných otázek ve znění: *Jaké jsou povinnosti vlastníka kulturní památky v souvislosti s její ochranou?*, *Jaké jsou zákonné meze pro nakládání s kulturní památkou?*, *Jaké povinnosti mají správní orgány v souvislosti s kulturními památkami v soukromém vlastnictví?* a *Jaké formy pomoci poskytuje stát vlastníkům kulturních památek?*. Informace, které získám odpověďmi na dílčí výzkumné otázky, by mi měly následně posloužit jako odpověď na obě hlavní výzkumné otázky. Pro tyto účely bude důležité, abych vhodně zvolila metody pro postup při hledání odpovědi.

V použité metodologii budu zahrnovat komparaci teoretické a zákonné roviny této problematiky se skutečným stavem prezentovaným na konkrétní případové studii. Pro výběr relevantních informací budu volit metodu abstrakce, která oddělí tematicky podstatné informace. K rozdělení informací mi poslouží analýza a následnou syntézou dojdou ke scelení získaných informací. Pro vyhodnocení získaných informací a formulaci odpovědi na výzkumné otázky bude vhodné, abych použila metodu indukce. Prvky deduktivní metody pak budu moci využít při ověřování informací v rámci případové studie. Pro účely případové studie budu taktéž uplatňovat metodu elektronického dotazování prostřednictvím moderních komunikačních aplikací (e-mail, facebook).

Celou práci budu časově zasazovat do aktuálního dění. Budu pojednávat o reálně existující kulturní památce v soukromém vlastnictví nacházející se na území Olomouckého kraje. Tvrz v Nemili budu volit z důvodu lokace v Olomouckém kraji a zejména díky ochotě kompetentní osoby poskytnout informace ohledně této kulturní památky. Tématikou uvedené kulturní památky se do současné doby zabývalo několik novinových a internetových článků,

památky má vlastní internetové stránky a za účelem její správy bylo založeno taktéž občanské sdružení.

Z hlediska zdrojů budu jako zákonný základ používat zákon o státní památkové péči včetně komentáře. Dále budu čerpat z knižních publikací pojednávajících o památkové péči a internetových zdrojů, které obsahují odborné články související s tématem kulturních památek v soukromém vlastnictví. Informace budu taktéž čerpat ze Sborníku stanovisek veřejného ochránce práv a z Příručky vlastníka kulturní památky. Nejcennější zdroj použitých informací pro tuto bakalářskou práci budou představovat interní informace, dokumenty a materiály související se prohlášením Tvrze za kulturní památku a s procesem obnovy a financování.

Obsah práce budu členit do čtyř kapitol a každou kapitolu budu logicky rozčleňovat do příslušných podkapitol. V první kapitole budu pojednávat o kulturní památce v kontextu právního řádu, kde budu problematiku kulturních památek definovat z právního hlediska. Taktéž zde budu vymezovat zákonný způsob využití kulturní památky a specifikovat místo kulturních památek v právním řádu z pohledu práva životního prostředí. V následující kapitole se bude zaměřovat na specifickou oblast zákona, a to na zákonné požadavky státu na vlastníka kulturní památky, kde budu ve dvou podkapitolách rozpracovávat povinnosti ze strany vlastníka kulturní památky a ze strany správních orgánů.

Ve třetí kapitole budu pojednávat o formách pomoci státu vlastníkovi kulturní památky a budu ji členit na podkapitoly týkající se procesu obnovy kulturní památky, financování a postupu v péči o kulturní památku. Čtvrtá kapitola této bakalářské práce by měla aplikovat mnou získané teoretické poznatky na případovou studii. Konkrétně se bude jednat o Tvrz v Nemili u Zábřeha, kdy budu v první podkapitole stručně psát o Tvrzi samotné a zejména o její historii a snahách Tvrz zachránit před demolicí. V následující podkapitole budu informovat o prohlášení Tvrze za kulturní památku, o povinnostech vlastníka této kulturní památky a závěr budu zaměřovat na prostředky financování obnovy a dotačních programů.

1 Kulturní památka v kontextu právního řádu

Kulturní památka v kontextu právního řádu stručně pojednává o zasazení celé problematiky do kontextu právního řádu České republiky. Nejedná se o samostatný útvar, ale veškerá památková péče je propojena s dalšími právními oblastmi a úzce pak koresponduje s právem životního prostředí. První podkapitola představuje stěžejní zákon pro tuto tematiku, a tím je zákon o státní památkové péči, jakožto primární zdroj informací. Následně je vymezena již zmíněná vazba na životní prostředí a na proces územního plánování, ve kterém musí být kulturní památka zohledněna předepsaným způsobem. Dále jsou v této kapitole uvedeny možné způsoby využití kulturní památky, protože nemovitá kulturní památka může sloužit jen důstojnému a technicky odpovídajícímu účelu, který nenaruší její nenahraditelnou hodnotu.

1.1 Zákon o státní památkové péči

Stěžejním zákonem pro tuto bakalářskou práci je zákon o státní památkové péči. Zákon č. 20/1987 schválila Česká národní rada 30. 3. 1987, účinnosti nabyl tento zákon 1. 1. 1988 a po řadě novel je platný až do současné doby. Jedná se o zvláštní zákon spadající do oblasti úpravy správního práva, který slouží k zajištění ochrany kulturních památek na území České republiky, jakožto jedinečného dědictví a nenahraditelného ukazatele naší historie.¹ Kulturní památku definuje uvedený zákon v § 2 jako „*nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory,*

a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,

b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.“²

¹ MALÝ, Stanislav, VARHANÍK, Jiří. *Zákon o státní památkové péči. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 23-30.

² Zákon č. 20/1987 Sb., § 2 odst. 1

Národní kulturní památky jsou následně definovány v § 4 jako „nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa“. Takto významné památky prohlašuje vláda ČR nařízením za národní kulturní památku a současně stanovuje podmínky pro jejich ochranu.³

Slovní spojení „státní památková péče“ představuje legislativní zkratku, která, stručně řečeno, zahrnuje „péči státu o kulturní památky“.⁴ Od roku 1920 je ústředním orgánem veřejné správy pečujícím o památky na našem území Státní památkový úřad. Tento úřad není zdaleka pouze úřadem pečujícím o památky, ale mezi jeho hlavní úkoly patří sledování stavu památek při jejich obnově či udržování stávajícího stavu. Pokud je zjištěn nesoulad nebo problém, komunikuje s příslušnými orgány státní správy a na zjištěné skutečnosti je upozorňuje.⁵

Již v úvodním ustanovení tohoto zákona je vyjádřen zájem státu na ochraně kulturních památek a v následujících ustanoveních vymezuje povinnosti nejenom vlastníkům kulturní památky, ale také jednotlivým státním orgánům.⁶ Zájem na ochraně kulturních památek je zakotven v samotné Listině základních práv a svobod. Čl. 35 odst. 3 Listiny stanoví, že nikdo nesmí při výkonu svých práv ohrožovat ani poškozovat kulturní památky nad rámec zákonných mezí.⁷ Povinnost státu pečovat o kulturní památky vyplývá pro Českou republiku taktéž z mezinárodních smluv.⁸ Na našem území existuje snaha o zachování co možná největšího počtu památek, což je v evropském i světovém měřítku spíše neobvyklý jev. Běžným postupem je soustředění pozornosti a ochrany na vybrané památky, které jsou nejvýznamnější z celosvětového pohledu.⁹

1.2 Kulturní památky a způsoby jejich využití

Klíčový pojem „kulturní památka“ specifikuje zákon o státní památkové péči ve svém § 2 jako věc nebo soubor věcí nehledě na to, zda se jedná o věc movitou či nemovitou. Předpokladem je, že takové věci jsou „dokladem historického vývoje, životního způsobu

³ Zákon č. 20/1987 Sb., § 4 odst. 1

⁴ VARVAŘOVSKÝ, Pavel a kol. *Památková péče. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 12.

⁵ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 23-30.

⁶ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 23-30.

⁷ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod, čl. 35 odst. 3

⁸ VARVAŘOVSKÝ: *Památková péče. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*, s. 12.

⁹ HORÁČEK: *Úvod do památkové péče*, s. 80.

a prostředí člověka od nejstarších dob do současnosti, nebo mají přímý vztah k významným osobnostem nebo historickým událostem“. Pro prohlášení věci za kulturní památku není přitom rozhodující, zda se nachází ve vlastnictví soukromého subjektu nebo státu, jediným kritériem je tedy naplnění jedné z výše uvedených podmínek.¹⁰

Zákonem zmocněným orgánem, v jehož pravomoci je prohlašování nemovitých a movitých věcí za kulturní památky, je Ministerstvo kultury¹¹. Učiní tak na základě vyjádření krajského úřadu¹² a obecního úřadu obce s rozšířenou působností¹³ ve správním řízení, které samo ministerstvo zahajuje z moci úřední a taktéž jej vede. Výsledek tohoto správního řízení je pak akt prohlášení, který je z formálního hlediska správním rozhodnutím.¹⁴ Povinností Ministerstva kultury je vyrozumět vlastníka objektu o návrhu na prohlášení za kulturní památku a dát mu potřebný prostor pro vyjádření jeho názoru.¹⁵ Vedle kulturních památek vymezuje zákon o státní památkové péči taktéž národní kulturní památky, které prohlašuje vláda České republiky za účelem chránit nejvýznamnější objekty kulturního dědictví. Předpokladem pro takové prohlášení je, že památka byla již prohlášena kulturní památkou.¹⁶

Státní památková organizace, jakožto odborná organizace, vede Ústřední seznam kulturních památek, který slouží k jejich evidenci. Taktéž jsou vedeny seznamy kulturních památek pro jednotlivé územní obvody, jejichž evidenci spravují příslušné krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Povinností vlastníka v souvislosti s evidencí je oznamovací povinnost, kterou musí učinit při každé změně ve správě či užívání kulturní památky v jeho vlastnictví, a to do třiceti dnů od vzniku takové změny.¹⁷

Využití jedinečných objektů kulturního dědictví musí být v první řadě v souladu se zákonem o státní památkové péči. Způsoby nového využití musí být důstojné vzhledem k charakteru prostor a bezpochyby nesmí zasahovat do zachovaného stavu památky nad rámec zákonných mezí. Taktéž je třeba zohlednit politický význam památky, historickou hodnotu a v neposlední řadě samotný stav.¹⁸ Pokud nemovitost neslouží pouze jako kulturní památka umožňující prohlídky objektu, její nejčastější využití je za účelem ubytování jako luxusní hotel či penzion, výstavní prostory nebo místo pro pořádání kulturních a společenských akcí, ať už pravidelných nebo nahodilých.

¹⁰ VARVAŘOVSKÝ: *Památková péče. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*, s. 13.

¹¹ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy

¹² Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

¹³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

¹⁴ VARVAŘOVSKÝ: *Památková péče. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*, s. 13.

¹⁵ Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, § 3 odst. 1, 2

¹⁶ Zákon č. 20/1987 Sb., § 4 odst. 1

¹⁷ Zákon č. 20/1987 Sb., § 7 odst. 1, 2, 4

¹⁸ MALÝ, VARHANÍK: *Zákon o státní památkové péči*, s. 30.

1.3 Ochrana kulturních památek z pohledu práva životního prostředí

Zákon o státní památkové péči označuje kulturní památky jako „významné činitele životního prostředí“. Úzká vazba mezi ochranou kulturních památek a životním prostředím je obzvláště patrná u nemovitých kulturních památek, které jsou zasazeny do krajiny a jakožto přilehlé prostředí stavby požívají ochrany a vyžadují zvýšenou péči. Těsné okolí památky má většinou podobu parku či okrasné zahrady, které může zahrnovat další významné kulturní památky, jako jsou přilehlé budovy, konírny, altánky atd. Kulturní památky tvoří v krajině často neodmyslitelný prvek a stávají se tak dominantou a ojedinelým rysem krajiny.¹⁹ Z hlediska územního plánování a související dokumentace je nezbytná evidence kulturních památek, neboť nezaevidovaná stavba by mohla být nenávratně poškozena či zcela odstraněna v důsledku nevědomosti, že se jedná o nemovitost, která má být chráněna.²⁰

Pokud by došlo k poškození nezaevidované památky, není možné tuto škodu nijak postihnout, neboť vlastník jednal v dobré víře, že se o kulturní památku nejedná a může s ní tedy nakládat jako s běžnou nemovitostí.²¹ V moci územního rozhodnutí je také stanovení ochranného pásma nemovité kulturní památky nebo jejího okolí. V rámci takového ochranného pásma jsou pak orgánem státní památkové péče vymezeny zákazy a omezení, které se na pásmo vztahují. Území ochranného pásma může být jednak dále rozšiřováno, ale také zužováno na základě konkrétních a aktuálních potřeb.²²

¹⁹ TUHÁČEK, Miloš, JELÍNKOVÁ, Jitka. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. s. 257.

²⁰ VARVAŘOVSKÝ: *Památková péče. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*, s. 32.

²¹ PEK, Tomáš. *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 26.

²² TUHÁČEK, JELÍNKOVÁ: *Právo životního prostředí: praktický průvodce*, s. 260.

2 Zákonné požadavky státu na vlastníka kulturní památky a povinnosti správních orgánů

Klíčovou část bakalářské práce tvoří právě tato kapitola, kde budu pojednávat o zákonných požadavcích na vlastníka kulturní památky, které na něj dopadají ze strany státu. Vzhledem k tomu, že stát nemůže povinnosti pouze klást, ale sám nese řadu povinností v souvislosti s památkovou péčí, jsou zde uvedeny také povinnosti správních orgánů, které jim zákon ukládá a které vyplývají z mezinárodních smluv. Dle úvodních ustanovení zákona o památkové péči je v zájmu státu, aby bylo o kulturní dědictví náležitě pečováno a aby tak bylo zachováno pro další generace v největším možném rozsahu a v co možná nejlepším stavu. Vlastník je tímto na svých právech omezen, avšak i když stát disponuje prostředky, kterými by měl takové omezení kompenzovat, pro naprostou většinu vlastníků jsou formy kompenzace nedosažitelné. O tom pojednává kapitola čtvrtá.

2.1 Povinnosti vlastníka v souvislosti s ochranou kulturních památek

Povinnosti vlastníka kulturní památky je možné rozdělit do čtyř skupin. Do první skupiny patří povinnosti související s péčí o kulturní památku, její ochranu a využívání vzhledem k jejímu významu a přínosu. Další významnou povinností vlastníka je poskytování součinnosti orgánům památkové péče, která spočívá v předávání informací o stavu kulturní památky a o jejím případném nebezpečí či poškození, které by jí mohlo hrozit např. v důsledku vnějších vlivů. Třetí skupina zahrnuje případy, kdy vlastník náležitě nepečuje o kulturní památku a správní orgán mu proto uloží nápravné opatření. Poslední skupina představuje soubor preventivních opatření v péči o památku, tedy předcházení veškerým škodlivým vlivům a situacím, které mají na památku nepříznivý vliv.²³

Jednou z hlavních povinností vlastníka ve vztahu k ochraně kulturních památek je snaha o její zachování v co nejlepším možném stavu a s tím související péče, kterou je vlastník taktéž povinen financovat na vlastní náklady. Tuto povinnost je však nutno vykládat ve smyslu, že na památku může nepříznivě působit jak činnost, tak nečinnost

²³ PRNKA, Lukáš. *Co vše si lze představit pod památkovou péčí?* [online]. Frank Bold, 20. června 2017 [cit. 25. ledna 2018]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/ochrana-prirody-a-krajiny-lesa-a-pudy/rada/co-vse-si-lze-predstavit-pod-pamatkovou-peci>>.

vlastníka. Vlastník ve snaze památce pomoci může svým neznalým a neodborným jednáním způsobit více škody než užítku a na památce napáchat nenávratné škody a znehodnocení (např. provedení opravy ve větším rozsahu, než je nezbytně nutné, či použití nevhodného materiálu). Nekvalifikované jednání vlastníka může být stíháno jako přestupek či správní delikt, za něž hrozí sankce podle odpovídajících právních předpisů.²⁴

Pokud dojde k porušení či neplnění těchto povinností, je vlastník povinen učinit kroky k nápravě a odstranění porušeného stavu na základě rozhodnutí o opatření, které k tomu vydal obecní úřad obce s rozšířenou působností na základě vyjádření odborné organizace státní památkové péče.²⁵ Další povinností vlastníka je oznamovací povinnost v případech, kdy je památka ve stavu ohrožení nebo poškození, přičemž není konkretizována příčina takové změny. Vlastník oznámí takový stav bez zbytečného odkladu obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností a v případě národní kulturní památky krajskému úřadu. Při odstraňování závadného stavu nesmí vlastník postupovat svévolně, ale na základě „rozhodnutí o způsobu odstranění závady“, které si vlastník musí vyžádat.²⁶

Oznamovací povinnost výše uvedeným úřadům má vlastník také, pokud má v úmyslu změnit užívání památky nebo plánuje její vyklizení, což může znamenat, že památka přestane být využívána a může dojít k jejímu chátrání.²⁷ O jakémkoliv zásahu do stavby, která je památkou nebo kulturní památkou, musí vlastník vyrozumět stavební úřad na základě zákonné povinnosti. Informování příslušných úřadů je nezbytně nutné k tomu, aby v případě potřeby mohl orgán zasáhnout a zabránit tak případnému znehodnocení kulturní památky.²⁸ Zde se projevuje zájem státu na tom, aby bylo do památek zasahováno pouze v souladu s jejich technickým stavem, charakterem a způsobem využití a snaží se předcházet nenávratným ztrátám na kulturním dědictví.

2.2 Povinnosti správních orgánů

Mezi orgány, které jsou činné v oblasti péče o kulturní dědictví, náleží obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady a Ministerstvo kultury. Na území hlavního města

²⁴ Zákon č. 20/1987 Sb., § 9 odst. 1

²⁵ Tamtéž § 10 odst. 1

²⁶ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 67.

²⁷ Zákon č. 20/1987 Sb., § 12

²⁸ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 68.

Prahy tyto činnosti vykonávají pouze dva orgány, a to Magistrát hlavního města Prahy a Ministerstvo kultury. Ministerstvo kultury zřizuje speciální příspěvkovou organizaci, a to Národní památkový ústav (dále NPÚ), který působí i v rámci regionů prostřednictvím detašovaných pracovišť, zajišťuje odbornou pomoc a poskytuje bezplatnou konzultaci jednotlivým vlastníkům kulturních památek. Mezi významné pravomoci NPÚ patří péče o kulturní a národní kulturní památky ve státním vlastnictví. Příslušné obecní a krajské úřady vykonávají jak samostatnou tak přenesenou působnost. Vzhledem k závazným stanoviskům, která vydávají za účelem obnovy kulturních památek a veškerých stavebních prací, působí jako základní článek v soustavě správních orgánů pečujících o kulturní památky.²⁹

Jednou z hlavních povinností státu je evidovat kulturní památky v Ústřední evidenci kulturních památek. Stát tak činí prostřednictvím NPÚ, který má tuto evidenci na starosti. Pečlivost evidence je nezbytná pro péči o kulturní památku, nakládání s ní a zásadní význam má samozřejmě pro samotného vlastníka, neboť evidovaná kulturní památka požívá speciální ochrany a vyžaduje odborný přístup vzhledem k jakékoliv stavební činnosti na ní. Evidence slouží taky pro účely rozdělování dotací a poskytování daňových úlev, kdy finanční prostředky putují na účet kulturní památky a nejsou investovány do objektu, kterému takový titul nenáleží.³⁰ Stát je koordinátorem bezchybného a bezproblémového fungování státních orgánů vykonávajících pravomoci v oblasti památkové péče, které na ně byly státem delegovány. Bezpochyby jakousi samozřejmostí je řádná péče státu o kulturní památky, převážně však národní kulturní památky ve vlastnictví státu.³¹

V případě, kdy dojde k porušení povinností vlastníka kulturní památky, přichází ze strany státu na řadu správní řízení, které je stát povinen zahájit. Správní řízení probíhá z moci úřední a pro jeho zahájení není rozhodující, zda byly důvody zjištěny činností správního orgánu při výkonu úřední moci anebo na základě podnětu jiného orgánu či subjektu. Vyjádření odborné organizace je obligatorním podkladem pro zahájení správního řízení, avšak není závazné pro jeho rozhodnutí. V řízení musí být vymezeny povinnosti porušené vlastníkem, které musí být řádně odůvodněny a podloženy odpovídajícími důkazy.³² Pokud však vlastník neplní své povinnosti ani po zahájení řízení, je příslušný správní orgán oprávněn provést „*nezbytná opatření pro zabezpečení kulturní památky na náklad jejího vlastníka*“³³, aby bylo zabráněno jejímu dalšímu poškození a zamezilo se ohrožení

²⁹ VARVAŘOVSKÝ: *Památková péče. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*, s. 17.

³⁰ PEK: *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*, s. 26.

³¹ VARVAŘOVSKÝ: *Památková péče. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*, s. 22.

³² MALÝ, VARHANÍK: *Zákon o státní památkové péči*, s. 54.

³³ Zákon č. 20/1987 Sb., § 15 odst. 1

uchovávaných hodnot. Většinou se jedná o sice dočasné, ale zásadní zásahy vedoucí k záchraně.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je zákonem o státní památkové péči zmocněn podat návrh k vyvlastnění v případě, kdy může být ohrožen společenský zájem. K rozhodnutí o vyvlastnění může dojít, pokud vlastník kulturní památky trvale zanedbává své povinnosti a péči takovým způsobem, že je památka vážně ohrožena.³⁴ K vyvlastnění může taktéž dojít v případě, kdy vlastník užívá nemovitou kulturní památku v rozporu s jejím důstojným využitím, významem a jejím celkovým stavem. Vyvlastnění předchází snaha státu odkoupit kulturní památku od vlastníka, který porušuje své povinnosti, v zájmu jejího zachování. Vlastník kulturní památky (povinnost se netýká vlastníka nemovité kulturní památky) je tedy povinen předkupním právem vůči státu, a to konkrétně vůči Ministerstvu kultury.³⁵

Předkupní právo představuje výrazný zásah do výkonu vlastnického práva, neboť v případě nemovité národní kulturní památky má příslušný správní orgán lhůtu v délce šesti měsíců k tomu, aby se k prodeji památky vyjádřil. Povinnost předkupního práva se netýká případů převodu nemovitosti mezi osobami blízkými a spoluvlastníky. V případě, že by vlastník nesplnil svou povinnost vůči státu, byl by provedený právní úkon v podobě převodu vlastnického práva neplatný, pokud by se příslušný orgán do tří měsíců dovolal svého práva.³⁶ V případě, kdy se stát dovolá relativní neplatnosti tohoto právního úkonu, při kterém je převedeno vlastnictví ke kulturní památce, stává se úkon neplatným ex tunc, tedy od počátku.³⁷

Předkupní právo sice formálně představuje výkon přenesené působnosti, avšak vzhledem k tomu, že by se jednalo o nabývání majetku státem, bylo by nutné finanční zabezpečení ze strany Ministerstva kultury. I když zákon nevyžaduje předchozí souhlas ministerstva, v praxi by nebylo možné provést odkoupení bez předchozího zajištění dostatečných finančních prostředků.³⁸ V případě bezprostředního ohrožení zasahuje samotná obec tím, že dá podnět stavebnímu úřadu a nařídí mu tak, aby zahájil práce v rozsahu nezbytných opatření pro záchranu a zachování. Současně s tím je obec povinna vyrozumět obecní úřad obce s rozšířenou působností a krajský úřad v případě, že se jedná o národní

³⁴ Zákon č. 20/1987 Sb., § 15 odst. 3

³⁵ *Práva a povinnosti vlastníka kulturní památky*. [online]. Epravo.cz, 18. května 2001 [cit. 15. prosince 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prava-a-povinnosti-vlastnika-kulturni-pamatky-7563.html>>.

³⁶ Tamtéž

³⁷ *K předkupnímu právu státu při prodeji kulturní památky*. [online]. Profipravo.cz, 11. srpna 2011 [cit. 15. prosince 2017]. Dostupné na <http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=67&id_article=255297&csum=94d29ae7>.

³⁸ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 124-125.

kulturní památku.³⁹ I když zákon uvádí vyvlastnění jako jeden z donucovacích prostředků, jak vlastníka přimět k plnění svých povinností, existuje pouze na teoretické úrovni a v praxi není uplatňován, protože nepředstavuje způsob, jak efektivně zabezpečit péči o kulturní památku.⁴⁰

³⁹ Zákon č. 20/1987 Sb., § 15

⁴⁰ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 120.

3 Formy pomoci státu vlastníkovi kulturní památky na cestě k její záchraně

Čtvrtá kapitola bakalářské práce představuje protipól kapitoly předchozí, která vymezuje povinnosti ukládané vlastníkovi kulturní památky. Vzhledem k tomu, že vlastník je zákonem omezen v nakládání se svým majetkem a v jeho celkové správě, poskytuje mu stát možnost využití finančních prostředků v podobě příspěvků či dotací. Jelikož se jedná o finanční tok ze státního rozpočtu, musí být naplněna kritéria pro přerozdělení financí. Bezesporu velmi cenným prostředkem, který stát nabízí vlastníkům kulturních památek, je odborná pomoc ze strany NPÚ a jeho zaměstnanců, kteří profesionálně poskytují odbornou pomoc při jakémkoliv záměru s památkou. Součástí této kapitoly je podkapitola věnovaná procesu obnovy nemovité kulturní památky a taktéž se zde v samostatné podkapitole pojednává o jednotlivých krocích, ve kterých je nutné postupovat.

3.1 Proces obnovy kulturní památky

Pojem obnovy kulturní památky v sobě zahrnuje celou řadu postupů souvisejících se zachováním památky v odpovídajícím stavu. Jedná se tedy nejenom o provedení údržby, opravy, rekonstrukce či restaurování kulturní památky samotné, ale taktéž o její prostředí. Všechny tyto zásahy do památky může provést vlastník pouze na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností, které je povinen vyžádat si před započítáním prací.⁴¹ Takové závazné stanovisko je vydáno na základě vyjádření NPÚ, které však pro příslušný obecní úřad není závazné, jelikož NPÚ není nadán rozhodovací pravomocí.⁴² Vzhledem k tomu, že závazné stanovisko není rozhodnutím správního orgánu, není možné bránit se proti němu žádným opravným prostředkem. Odvolání je tedy možné až proti výslednému rozhodnutí správního orgánu, které bylo na základě stanoviska vydáno.⁴³

⁴¹ Zákon č. 20/1987 Sb., § 14 odst. 1

⁴² KAIGL, Jan a kol: Příručka vlastníka kulturní památky. 2. (upravené) vydání. Praha: Nakladatelství Jalta, 2004, s. 10

⁴³ PRNKA, Lukáš. *Co vše si lze představit pod památkovou péčí?* [online]. Frank Bold, 20. června 2017 [cit. 17. února 2018]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/ochrana-prirody-a-krajiny-lesa-a-pudy/rada/co-vse-si-lze-predstavit-pod-pamatkovou-peci>>.

Z výše uvedených procesů obnovy zákon definuje pouze restaurování, kdy se jedná o „*souhrn specifických výtvarných, uměleckořemeslných a technických prací respektujících technickou a výtvarnou strukturu originálu, kterým je taková kulturní památka nebo její část, která je dílem uměleckého řemesla nebo výtvarných umění.*“⁴⁴ Zatímco údržba má povahu průběžné péče o zachování památky, kdy nedochází k výrazným zásahům, oprava má charakter znatelnějšího zásahu, neboť odstraňuje následky poškození či opotřebení. Rekonstrukce je definována jako „*zásah do konstrukční a technologické části dosavadního základního prostředí, který má za následek změnu technických parametrů, popřípadě změnu funkce a účelu základního prostředí*“.⁴⁵

Restaurátorské práce mohou být prováděny pouze na základě povolení k restaurování. Povolení prokazuje, že restaurátor je plně způsobilý k právním úkonům, je bezúhonný a splňuje odborné předpoklady pro výkon restaurátorské činnosti. Orgánem pověřeným k vydání takového povolení je Ministerstvo kultury na základě písemné žádosti fyzické osoby, která splní všechny zákonem stanovené předpoklady.⁴⁶ Na kulturní památce může být provedena i tzv. jiná úprava, která představuje „*modernizaci budovy při nezměněné funkci*“.⁴⁷ Modernizace může spočívat i v nástavbě či v přístavbě budovy.⁴⁷ Dle vyhlášky č. 501/2006 Sb., O obecných požadavcích na využívání území, je památce poskytována ochrana před nešetrným zásahem způsobeným nástavbou, kterou by byl způsoben zásah do historické či architektonické jedinečnosti stavby nebo uceleného komplexu zástavby.⁴⁸ Povinností obecního a stavebního úřadu je dohlédnout na to, aby při projednávání stavebního záměru byly všechny tyto aspekty posouzeny a zohledněny.

3.2 Financování obnovy kulturních památek

Problematika financování představuje jednu z klíčových oblastí v procesu záchraně a obnovy kulturních památek. Bez finančních prostředků není možné učinit prakticky žádný krok. Je nutné zdůraznit, že jakýkoliv zásah do kulturní památky, obzvláště pokud má být

⁴⁴ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 77.

⁴⁵ Tamtéž s. 78

⁴⁶ Zákon č. 20/1987 Sb., § 14a

⁴⁷ Vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

⁴⁸ Vyhláška č. 501/2006 sb., o obecných požadavcích na využívání území

proveden patřičným způsobem, vyžaduje značný finanční obnos, na který naprostá většina vlastníků nedosahuje. Pro tyto případy je zavedena řada dotačních programů a finančních podpor či úlev pro vlastníky kulturních památek, avšak splnění předpokladů pro dosažení alespoň minimální částky je prakticky nemožné. Ve skutečnosti jsou tak vlastníci odkázáni sami na sebe a na využití vlastních finančních možností.

Ideálním případem financování kulturní památky je její soběstačnost. Převážně se jedná o veřejnosti přístupné nemovitosti, které se snaží přilákat návštěvníky a získaným vstupným pokrýt co nejvíce nákladů. Návštěvnost památce jistě prospívá, neboť ji udržuje v povědomí a nedovolí, aby památka upadla v zapomnění. Přívally návštěvníků, nejenom těch bezohlednějších, s sebou však přinášejí zvýšené náklady na údržbu objektu, ale bohužel také na odstraňování vzniklých škod.⁴⁹ I když je zavedena řada prostředků na podporu ze strany státu, nepatří financování památkové péče mezi prioritní cíle pro poskytování financí ze státního rozpočtu. Tato situace vede k zamyšlení, zda by si památky nezasloužily více prostředků, jelikož představují nenahraditelnou a nezastupitelnou součást našeho kulturního dědictví, která vytváří jedinečnou charakteristiku naší země.⁵⁰

Prostředky pro financování obnovy kulturních památek je možné rozdělit do pěti skupin. V první řadě se jedná o financování z vlastních zdrojů majitele kulturní památky. Ze strany státu jsou poskytovány dotace Ministerstva kultury a dotace územních samosprávných celků, tedy krajů a obcí. Dále je možné využít prostředků některé ze soukromých nadací či fondů Evropské unie.⁵¹ Úskalím evropských dotací je však mnohdy neúměrná zaměřenost financování na cestovní ruch, která přebíjí celý smysl dotací, a to záchranu kulturní památky. Dle judikatury Ústavního soudu prohlášení nemovitosti za kulturní památku neznamená omezení vlastnického práva bez jakékoli náhrady, nýbrž náhrada je poskytována prostřednictvím odborné pomoci v péči o kulturní památku.⁵² Neboť, jak již bylo uvedeno v úvodu této podkapitoly, jakékoliv dotace a příspěvky se stávají ve finále nedosažitelnými.

V procesu záchranu a zachování kulturní památky může být vlastníkovi nápomocna sama obec či kraj, a to po finanční stránce. Zákon o státní památkové péči bere na vědomí situaci, kdy vlastník nemusí mít dostatečné finanční prostředky na péči o památku. Vlastník

⁴⁹ HORÁČEK, Martin. *Úvod do památkové péče*. 1. vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2015. s. 88.

⁵⁰ Tamtéž s. 89.

⁵¹ PEK: Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu, s. 96.

⁵² náleze ze dne 23. 6. 1994, sp. zn. I ÚS 35/94

má totiž právo zažádat si o poskytnutí finanční pomoci ze zdrojů rozpočtu obce nebo kraje⁵³, ale je opět nutné zdůraznit, že se nejedná o nárok a případný příspěvek má velmi malou hodnotu. Potřeba poskytnutí takového příspěvku však musí být patřičně odůvodněna a musí jednoznačně souviset se zachováním kulturní památky nebo být použita na její efektivnější využití.⁵⁴ Výše příspěvku není jednoznačně stanovena pevnou částkou, odvíjí se od momentální politické a ekonomické situace ve státě. Dle důvodové zprávy není možné, aby byl tento příspěvek použit na modernizaci objektu.⁵⁵

Další situace, kdy je možné příspěvek či dotaci poskytnout, je případ, kdy vlastník není schopen na své náklady uhradit nutné výdaje související se zachováním nebo obnovou památky. Pokud je na zachování památky mimořádný společenský zájem, může příspěvek poskytnout Ministerstvo kultury samo, prostřednictvím krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností.⁵⁶ Pro tyto účely má ministerstvo zavedeno osm dotačních programů, kdy šest z nich se specializuje na obnovu kulturních památek, a to např. Program zachrany architektonického dědictví či Havarijní program. Dále je zaveden program na podporu památek, které jsou zapsány na seznamu UNESCO. Zbylé dva programy se zaměřují na kulturní aktivity a archeologické výzkumy pro podporu kulturních památek.⁵⁷

Zákonem však není upraven postup a proces při rozdělování finančních prostředků z rozpočtu obcí a krajů, což může v praxi působit procesní potíže. Je tedy vhodné, aby rozdělování prostředků bylo upraveno vnitřními předpisy obcí a krajů.⁵⁸ Dle zákona o státní památkové péči má každý vlastník kulturní památky právo na odbornou bezplatnou pomoc NPÚ. Tato pomoc představuje velmi nepatrnou náhradu za omezení vlastníka, která jsou mu dána zákonem při výkonu jeho vlastnického práva v souvislosti s péčí o kulturní památku a nakládání s ní.⁵⁹ Jak zdůrazňuje judikatura, výkon vlastnického práva vlastníka kulturní památky je vždy spojen s omezenou dispozicí. Příspěvky státu proto není možné chápat paušálně ani nepředstavují náhradu za omezení výkonu vlastnického práva, ale jedná se o pomoc s nákladným financováním skutečných nákladů, které kulturní památka vyžaduje v důsledku nutnosti zvýšené péče o ni.⁶⁰

⁵³ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

⁵⁴ Zákon č. 20/1987 Sb., § 15

⁵⁵ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 128.

⁵⁶ Zákon č. 20/1987 Sb., § 16

⁵⁷ *Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení*. [online]. Ministerstvo kultury, [cit. 9. ledna 2018]. Dostupné na <<https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-267.html>>.

⁵⁸ MALÝ, VARHANÍK: Zákon o státní památkové péči, s. 127.

⁵⁹ Zákon č. 20/1987 Sb., § 32 odst. 2 písm. f)

⁶⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 9. listopadu 1999, sp. zn. Pl.ÚS 35/94

Nepřímou finanční pomoc představují daňové úlevy a zvýhodnění poskytované státem. Daňové osvobození se týká daně ze staveb a daně z pozemků. Osvobození od daně ze staveb vychází ze znění zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí, kde je v § 9 odst. 1 písm. d) stanoveno osvobození volně přístupných kulturních památek na základě písemné smlouvy mezi vlastníkem kulturní památky a Ministerstvem kultury. Dále je v písm. p) téhož paragrafu vyjádřeno osvobození kulturních památek, na nichž probíhají stavební úpravy. Běh lhůty pro osvobození od daně ze staveb počíná rokem následujícím po roce, v němž byl vydán kolaudační souhlas ke stavební úpravě na kulturní památce. Doba pro osvobození činí 8 let od provedení stavební úpravy. Osvobození od daně z pozemků pak souvisí s osvobozenou stavbou za předpokladu, že tvoří k sobě patřící celek.⁶¹

3.3 Jak postupovat krok za krokem v péči o kulturní památku

Národní památkový ústav poskytuje na svých webových stránkách www.npu.cz návod, jak postupovat v péči o kulturní památku a jak vlastník nemovitosti zjistí informace ohledně toho, že jeho nemovitost je kulturní památkou a jak s ní v takovém případě dále nakládat. Zda objekt podléhá památkové ochraně, zjistí vlastník v památkovém katalogu. Toto zjištění je nezbytně nutné v případech zamýšlené rekonstrukce stavby, ale také při koupi či jiném nabytí nemovitosti. Pokud je nemovitost památkově chráněná, je třeba odlišit, zda podléhá individuální ochraně či je chráněna z důvodu, že náleží do chráněného komplexu. Zaměstnanci NPÚ zde nabízejí svou bezplatnou pomocnou ruku, kterou poskytují při jakémkoliv záměru s památkou.⁶²

Oslovený zaměstnanec NPÚ se dostaví do objektu, kde se nemovitá kulturní památka nachází, sdělí vlastníkově, jaká jsou jeho omezení a jak je možné v nakládání s památkou postupovat. Včasná návštěva odborníka taktéž šetří finance vlastníka, neboť ten může zbytečně investovat nejenom čas, ale především finanční prostředky do záměru, který pak nebude z důvodu památkové ochrany možno zrealizovat. Prostřednictvím NPÚ je možné dopátrat se k dobovým fotografiím objektů a využít je tak při rekonstrukci nemovitosti nebo se jen o svém majetku dovědět více z jeho historie. Následujícím nezbytným krokem

⁶¹ Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

⁶² *Národní památkový ústav*. [online]. Národní památkový ústav [cit. 28. února 2018]. Dostupné na <www.npu.cz>.

je podání žádosti o závazné stanovisko na obecní úřad obce s rozšířenou působností. Na základě toho, jaké jsou příslušnému úřadu sděleny požadavky na rekonstrukci či záměry s objektem a jaké podklady jsou dodány, vystaví NPÚ písemné vyjádření k navrhovaným úpravám.⁶³

Jelikož návrhy musí být v souladu se stanovisky NPÚ, který je následně schvaluje, je vhodným krokem nejprve kontaktovat zaměstnance NPÚ, jak již bylo uvedeno výše. Na základě jeho vyjádření vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností pravomocné rozhodnutí, kdy je možné po nabytí právní moci začít se schválenými postupy. Pokud je nutné, aby se v celém procesu angažoval stavební úřad, vydá příslušný úřad závazné stanovisko namísto pravomocného rozhodnutí. Samozřejmostí je, že vlastník kulturní památky je povinen doložit všechnu potřebnou dokumentaci a následně postupovat přesně podle stanovených kroků. Po vyřízení výše uvedených formálních náležitostí se může vlastník kulturní památky pustit do práce, při které je na každém kroku vhodné úzce spolupracovat se zaměstnanci NPÚ, kteří dohlíží na zákonný průběh a jsou nápomocni s odbornými radami a ochotně předávají své zkušenosti a poznatky.⁶⁴

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ *Národní památkový ústav*. [online]. Národní památkový ústav [cit. 28. února 2018]. Dostupné na <www.npu.cz>.

4 Případová studie

Případová studie se zaměřuje na Tvrz v Nemili u Zábřeha, která byla pro tuto bakalářskou práci zvolena na základě několika kritérií. Samozřejmostí bylo, že se musí jednat o nemovitou kulturní památku, která je v soukromém vlastnictví. Vzhledem k tomu, že na území České republiky je takových památek mnoho, byla tato nemovitost vybrána dle místa sídla v Olomouckém kraji. V neposlední řadě bylo nutné najít takovou kulturní památku, jejíž majitelé či jiné kompetentní osoby budou ochotni spolupracovat a poskytovat potřebné informace ohledně památky a její správy. V případě Tvrze informace ochotně poskytl kastelán této kulturní památky a taktéž předseda Občanského sdružení Tvrz Nemile u Zábřeha pan Jaromír Schoffer.

4.1 Tvrz v Nemili u Zábřeha

Tvrz v Nemili u Zábřeha je kulturní památka, která byla vystavěna ve středověku a následně prošla renesanční přestavbou na přání vladyky Kryštofa Staršího Hubercka z Belnsdorfu. Tato kulturní památka je jedinečná tím, že dokládá způsob života a životní styl šlechty. Tvrz v minulosti sloužila jako hospodářské stavení, nyní slouží polovina Tvrze k soukromým účelům jako byt a druhá polovina je ve správě občanského sdružení. Stavba byla původně odsouzena ke zbourání, naštěstí se jí podařilo zachránit díky zásahu pana Jaromíra Dominika Schoferra, v jehož správě se památka nachází. Tvrz zaznamenala v průběhu své existence několik neodborných zásahů, které se podařilo vhodně odstranit odborně prováděnou rekonstrukcí. Na Tvrzi jsou k vidění dva panské pokoje, černá kuchyně a předkuchyň (přípravna), průjezd a bývalý rytířský sál.⁶⁵

Než došlo k prohlášení Tvrze za kulturní památku, její osud směřoval k zániku. Dle územního plánu měla být nemovitost srovnána se zemí a na jejím místě a přilehlém okolí mělo vzniknout několik nových stavebních parcel, což památkový a stavební úřad nezaráželo. Tyto orgány státní správy se nijak o nemovitost nezajímaly a nebyly si tedy vědomy její jedinečné hodnoty, což je vzhledem k povinnostem těchto orgánů zarážející. Demolici

⁶⁵ SCHOFFER, Jaromír. Tvrz v Nemili u Zábřeha [online]. [cit. 7. listopadu 2017]. Dostupné na <<http://www.tvrz-nemile.estranky.cz/>>.

objektu na poslední chvíli zabránil pan Jaromír Schoffer, který se o plánovaném osudu památky dověděl úplnou náhodou od syna majitelů nemovitosti. Ačkoliv pan Schoffer neměl k místu ani jejím majitelům žádný vztah, rozhodl se díky svému velmi kladnému vztahu k historii celý objekt zachránit.

Rekonstrukce objektu započala již v roce 2006, tedy ještě před prohlášením Tvrze kulturní památkou. Od momentu prohlášení se očekávalo ulehčení celého procesu oprav, ovšem opak se stal pravdou. I přes zájem spolupracovat se zaměstnanci NPÚ a dalšími odborníky, se obnova kulturní památky ztížila a nastaly spíše omezení než snahy kvalifikované pomoci. Za účelem snadnější komunikace s orgány veřejné správy a celkového usnadnění činností spojených s kulturní památkou, bylo v roce 2008 založeno *Občanské sdružení Tvrz Nemile u Zábřeha*. Cílem sdružení bylo zachránění, zprovoznění a zpřístupnění kulturní památky a s tím související snahy o dostání památky do povědomí veřejnosti.

Tvrz v Nemili se stala kulturní památkou na základě doporučení Národního památkového ústavu, územní pracoviště pro Olomoucký kraj. Společně s Tvrzí měly být za kulturní památku prohlášeny také přilehlé zahrady z důvodu předpokladu, že se v jejich prostoru nacházejí podzemní pozůstatky původních přilehlých budov. Proti tomuto však majitel vyslovil zásadní nesouhlas, neboť chtěl prostor využít pro stavbu domu, což však památková péče nepovažovala za pádný argument, který by zamezil prohlášení přilehlých zahrad taktéž kulturní památkou. O zahradách nakonec rozhodoval Archeologický ústav, který na základě výzkumu potvrdil potřebu prohlášení veškerých prostor za kulturní památku pro významnou archeologickou hodnotu. Proti tomuto se majitel opět odvolal. Po téměř třech letech trvajícím procesu byla kulturní památkou prohlášena nemovitost a menší část zahrady.

Výše zmíněná situace je jasným odrazem kontextu práva životního prostředí, kdy se NPÚ snažil o prohlášení přilehlých zahrad za kulturní památku společně s Tvrzí. Cílem bylo zachovat celkový ráz krajiny, který jako celek vytvářel místní dominantu a po obnově objektu by toto prostředí mohlo sloužit jako odpočinková zóna, ve které by nic nenarušovalo historický ráz nemovitosti.

V současnosti je kulturní památka stále ve vlastnictví původních majitelů, kteří nejprve neměli zájem na tom zabránit demolici Tvrze. Předseda občanského sdružení Jaromír Schoffer je zmocněn ke komunikaci s orgány státní správy a orgány památkové péče.

4.2 Prohlášení Tvrze kulturní památkou

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, o zapsání Tvrze v Nemili se zasloužil pan Jaromír Schoffer, i přes několikrát vyslovený nesouhlas majitelů Tvrze. Co se týče památkové evidence, nalezneme Tvrz v Památkovém katalogu pod evidenčním číslem 1571331896_0001 a celý objekt pak pod číslem 1571331896. Památka i areál jsou pod ochranou zákona od 11. 3. 2009. O prohlášení rozhodlo Ministerstvo kultury z důvodu, že se jedná o „významný doklad renesanční architektury s dochovanou původní dispozicí a řadou unikátních autentických prvků... a je cenou ukázkou obydlí zdejší nižší šlechty“.⁶⁶

NPÚ zde vyslovil svou prosbu vůči majitelům nemovitosti na zachování jižní části objektu, která měla dle plánů syna majitelů ustoupit novostavbě rodinného domu. NPÚ argumentuje tím, že stav této části nevykazuje známky havarijního stavu, vzhledem ke kterému by bylo nutné stržení památky a dále tím, že demolice jižní části objektu by staticky narušila nemovitost celou. Pokud by byla demolice přesto provedena bez souhlasu, následovaly by sankce a finanční postihy ze strany Stavebního úřadu v Zábřehu. NPÚ taktéž v Prohlášení objektu za kulturní památku zdůrazňuje možnost získání dotací a finančních prostředků z programů na opravu a celkové zhodnocení památky do budoucna.⁶⁷

Jak již bylo uvedeno v předchozí podkapitole 5.1 proti rozhodnutí Ministerstva kultury o prohlášení Tvrze v Nemili za kulturní památku podali majitelé nemovitosti rozklad. Rozkladová komise nakonec rozhodla o zapsání nemovitosti na seznam kulturních památek. Vlastník vyjádřil souhlas s prohlášením nemovitosti za kulturní památku, ale pouze za předpokladu, že bude moci využít přilehlý pozemek pro stavbu rodinného domu. V tomto zápise byl vlastník poučen o povinnosti započít jakékoliv práce na obnově až po vydání závazného stanoviska orgánem státní památkové péče a stavebního ohlášení nebo povolení.⁶⁸

4.3 Povinnosti vlastníka kulturní památky v Nemili

V návaznosti na kapitolu 3.1, která v teoretické rovině pojednává o povinnostech vlastníků kulturní památky, je nutné konkretizovat je na případu Tvrze v Nemili u Zábřeha.

⁶⁶ Prohlášení objektu za kulturní památku, žádost o spolupráci 1534/2006/NPU/h

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

Jak již bylo zmíněno ve výše uvedené kapitole, povinnosti lze pomyslně rozdělit do čtyř kategorií. Co se týče povinností péče o kulturní památku, plní majitelé za pomoci Občanského sdružení Tvrz Nemile u Zábřeha zákonné povinnosti v požadovaném rozsahu. Způsob využití této kulturní památky je taktéž v souladu se zásadou důstojného a odpovídajícího využití. V následující podkapitole zaměřené na financování Tvrze v Nemili je možné seznámit se s konkrétními způsoby využívání památky a nakládání s ní.

Do druhé kategorie je možné podřadit povinnost součinnosti vůči správním orgánům a obzvláště pak orgánům památkové péče. V případě Tvrze je možné uvést konkrétní případ poskytnutí informací o stavu památky, kdy předseda sdružení informoval správní orgány o havarijním stavu střechy a žádal je o poskytnutí finančních prostředků z havarijního programu. Třetí případ povinností vlastníka se netýká případu Tvrze v Nemili, jelikož v této souvislosti nelze uvést žádný případ, kdy o památku nebylo náležitě pečováno a došlo k zanedbání nějakých povinností. Čtvrtá, a tedy poslední kategorie, zahrnuje preventivní opatření v souvislosti s nakládáním s památkou a péčí o ni. Tento bod souvisí s informováním orgánů o stavu památky, neboť pokud se majitel snaží o památku pečovat řádným způsobem, snaží se taktéž předcházet případným nebezpečím.

4.4 Financování Tvrze v Nemili

Jak již bylo uvedeno v podkapitole 4.1 zabývající se financováním obnovy kulturních památek, je v České republice zavedeno osm dotačních programů. Již z jejich názvů plyne, že ani jeden z programů není možné využít za účelem získání dotace pro obnovu Tvrze v Nemili. Reálně je tedy možné využít možnost zažádat o příspěvek poskytovaný v Havarijním programu nebo v programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností, nad kterým je ovšem možné uvažovat až v případě, kdy nelze získat podporu v rámci jiného programu.

V rámci Havarijního programu byla podána žádost na poskytnutí finanční podpory na rekonstrukci střechy, kdy původní šindel v dezolátním stavu měl být nahrazen novou krytinou. Na základě žádosti byla architekty provedena prohlídka krovu, což je předpokladem pro posouzení stavu a rozhodnutí o zařazení či nezařazení do plánu Havarijního programu. Na základě posouzení jsou pak vypracovány podmínky pro rekonstrukci střechy a krovu

a pro volbu vhodné krytiny. Podmínkou zařazení do programu je dodržení použitého materiálu, který byl historicky původní či použitý v průběhu vývoje památky a vypracování odborné dokumentace k obnově střechy včetně rozhodnutí památkového orgánu.

Právě na příkladu střechy je možné demonstrovat, jak je vlastnické právo omezeno v souvislosti s nakládáním s kulturní památkou. Majitelé navrhovali použití pálené krytiny, což však nepřicházelo v úvahu vzhledem k tomu, že v průběhu historického vývoje byly na nemovitosti použity šindele, břidlice a eternit. Pro obnovu musí být tedy z tohoto důvodu použit jeden z těchto materiálů. Zde se tedy projevilo omezení, které vlastník kulturní památky není oprávněn porušit nejenom kvůli tomu, že použití správné krytiny je předpokladem pro zařazení do dotačního havarijního programu, ale hlavně z důvodu, že by vlastník porušil své zákonem dané povinnosti při nakládání s kulturní památkou.

Před nabytím právní moci rozhodnutí Ministerstva kultury o prohlášení Tvrze v Nemili u Zábřeha za kulturní památku byla provedena odborná prohlídka střechy a krovů. Bylo však konstatováno, že krovy je možné ponechat, stav střechy je vyhovující a dojde k výměně pouze poškozených částí střechy, která bude nahrazena odpovídající krytinou, kterou je dřevěný šindel. Z finančních důvodů je dovoleno použít levnější variantu a to z eternitového materiálu.⁶⁹ I když NPÚ ve svém prohlášení poukazoval na možnost využití dotačních programů, Tvrz tento nárok na prostředky z Havarijního programu nezískala.

Kulturní památka není přístupná celoročně, ale její prohlídka je možná po domluvě či při pořádání kulturních akcí při příležitosti Dnů evropského dědictví, Vánoc a Velikonoc. I když návštěvnost těchto akcí bývá hojná, finance získané z příležitostných akcí nejsou schopny pokrýt náklady na obnovu této kulturní památky. V prostorách Tvrze se již konaly tři svatby a několik soukromých společenských akcí. Veškeré náklady na záchranu Tvrze v Nemili tak plynou pouze s vlastních zdrojů majitelů a členů sdružení. Tento fakt je velmi smutný, neboť jedinečná památka si ze strany státu „nezasloužila“ finanční příspěvek ani v jednom dotačním programu.

⁶⁹ Zápis z kontrolního dne, č.j. 305/K/07/Pa ze dne 11.12.2017

5 Závěr

Ve své bakalářské práci na téma *Vliv státní správy na vlastníka kulturní památky pořízené za symbolickou cenu* jsem se zaměřila na nemovité kulturní památky v soukromém vlastnictví. Cílem práce bylo najít odpovědi na hlavní výzkumné otázky: *Jaký je vliv státní správy na vlastníka kulturní památky?* a *Jakými způsoby je stát nápomocný v procesu záchrany kulturních památek v soukromém vlastnictví?* Odpovědi na tyto výzkumné otázky jsem nacházela prostřednictvím dílčích výzkumných otázek ve znění: *Jaké jsou povinnosti vlastníka kulturní památky v souvislosti s její ochranou?*, *Jaké jsou zákonné meze pro nakládání s kulturní památkou?*, *Jaké povinnosti mají správní orgány v souvislosti s kulturními památkami v soukromém vlastnictví?* a *Jaké formy pomoci poskytuje stát vlastníkům kulturních památek?*. Informace, které jsem získala odpověďmi na dílčí výzkumné otázky, jsem využila pro formulaci odpovědi na hlavní výzkumné otázky.

Použila jsem metodologii, která zahrnovala komparaci teoretické a zákonné roviny této problematiky se skutečným stavem prezentovaným na konkrétní případové studii. Pro výběr relevantních informací jsem zvolila metodu abstrakce, která oddělila tematicky podstatné informací. K rozdělení informací mi posloužila analýza a následnou syntézou jsem došla ke scelení získaných informací. Pro vyhodnocení získaných informací a formulaci odpovědi na výzkumné otázky jsem vhodně použila metodu indukce. Prvky deduktivní metody jsem pak využila při ověřování informací v rámci případové studie. Pro účely případové studie jsem taktéž uplatnila metodu elektronického dotazování prostřednictvím moderních komunikačních aplikací (e-mail, facebook).

Celou práci jsem zaměřila na v současnosti reálně existující kulturní památku v soukromém vlastnictví, která se nachází na území Olomouckého kraje. Tvrz v Nemili jsem zvolila z důvodu lokace v Olomouckém kraji a zejména díky ochotě kompetentní osoby poskytnout informace ohledně této kulturní památky. Tématikou uvedené kulturní památky se do současné doby zabývalo několik novinových a internetových článků, památka má vlastní internetové stránky a za účelem její správy bylo založeno taktéž občanské sdružení. Při zpracování tohoto tématu jsem se inspirovala pořadem České televize *Památky na prodej* vysílaným v letech 2008 a 2010.

Z hlediska zdrojů jsem jako právní základ použila zákon o státní památkové péči včetně komentáře. Dále jsem čerpala z knižních publikací pojednávajících o památkové péči a internetových zdrojů, které obsahovaly odborné články související s tématem kulturních

památek v soukromém vlastnictví. Informace jsem taktéž čerpala ze Sborníku stanovisek veřejného ochránce práv a z Příručky vlastníka kulturní památky. Nejcennějším zdrojem použitých informací pro tuto bakalářskou tvořily interní informace, dokumenty a materiály související se prohlášením Tvrze za kulturní památku a s procesem obnovy a financování, které se mi podařilo získat od pana Jaromíra Schoffera, předsedy Občanského sdružení Tvrz Nemile u Zábřeha.

Obsah práce jsem rozčlenila do čtyř kapitol a každou kapitolu jsem logicky rozčlenila do příslušných podkapitol. První kapitola se týkala kulturní památky v kontextu právního řádu, kde jsem problematiku kulturních památek definovala z právního hlediska. Taktéž jsem zde vymezila zákonný způsob využití kulturní památky a specifikovala místo kulturních památek v právním řádu z pohledu práva životního prostředí. Následující kapitolu jsem zaměřila na specifickou oblast zákona, a to na zákonné požadavky státu na vlastníka kulturní památky, kde jsem ve dvou podkapitolách rozpracovala povinnosti ze strany vlastníka kulturní památky a ze strany správních orgánů.

Třetí kapitola pojednávala o formách pomoci státu vlastníkovi kulturní památky a členila jsem ji na podkapitoly týkající se procesu obnovy kulturní památky, financování a postupu v péči o kulturní památku. Ve čtvrté kapitole této bakalářské práce jsem aplikovala získané teoretické poznatky na případovou studii. Konkrétně se jednalo o Tvrz v Nemili u Zábřeha, kdy jsem v první podkapitole stručně popsala Tvrz samotnou a zejména její historii a snahy Tvrz zachránit před demolicí. V následujících podkapitolách jsem informovala o prohlášení Tvrze za kulturní památku, o povinnostech vlastníka této kulturní památky a závěr jsem zaměřila na prostředky financování obnovy a dotačních programů.

Státní správa ovlivňuje vlastníka kulturní památky při veškerém nakládání s ní, ať už se jedná o péči, ochranu, obnovu či její využívání. Vlastník je povinen k zákonnému jednání již před prohlášením nemovitosti za kulturní památku. Dále je zatížen povinností poskytování součinnosti orgánům státní správy a dodržováním všech zákonných předpisů pod hrozbou sankce nebo opatření ze strany veřejné moci. Dle platné právní úpravy poskytuje stát vlastníkovi kulturní památky pomocnou ruku v oblastech péče i financí, ovšem reálná situace je zcela jiná. Obzvláště finanční pomoc je zcela nedosažitelná, a pokud je příspěvek poskytnut, představuje zanedbatelnou částku.

Seznam použitých zdrojů

Odborná monografie

- HORÁČEK, Martin. Úvod do památkové péče. 1. vydání. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 2015.
- PEK, Tomáš. Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009.
- TUHÁČEK, Miloš, JELÍNKOVÁ, Jitka. *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2015.

Sborník

- VARVAŘOVSKÝ, Pavel a kol. Památková péče. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012.

Komentář k zákonu

- MALÝ, Stanislav, VARHANÍK, Jiří. Zákon o státní památkové péči. Komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011.

Právní předpisy a vyhlášky

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
- Vyhláška ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči
- Vyhláška č. 501/2006 sb., o obecných požadavcích na využívání území

Judikáty

- Nález Ústavního soudu ze dne 9. listopadu 1999, sp. zn. Pl.ÚS 35/94

Internetové zdroje

- PRNKA, Lukáš. *Co vše si lze představit pod památkovou péčí?* [online]. Frank Bold, 20. června 2017. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/ochrana-prirody-a-krajiny-lesa-a-pudy/rada/co-vse-si-lze-predstavit-pod-pamatkovou-peci>>.
- Práva a povinnosti vlastníka kulturní památky. [online]. Epravo.cz, 18. května 2001 [cit. 15. prosince 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prava-a-povinnosti-vlastnika-kulturni-pamatky-7563.html>>.
- K předkupnímu právu státu při prodeji kulturní památky. [online]. Profipravo.cz, 11. srpna 2011 [cit. 15. prosince 2017]. Dostupné na <http://profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=67&id_article=255297&cs-um=94d29ae7>.
- Dotační programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení. [online]. Ministerstvo kultury, [cit. 9. ledna 2018]. Dostupné na <<https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-267.html>>.
- Národní památkový ústav. [online]. Dostupné na www.npu.cz.
- SCHOFFER, Jaromír. Tvrz v Nemili u Zábřeha [online]. Dostupné na <<http://www.tvrz-nemile.estranky.cz/>>.

Ostatní zdroje

- KAIGL, Jan a kol: Příručka vlastníka kulturní památky. 2. (upravené) vydání. Praha: Nakladatelství Jalna, 2004.
- Prohlášení objektu za kulturní památku, žádost o spolupráci 1534/2006/NPU/h
- Zápis z kontrolního dne, č.j. 305/K/07/Pa ze dne 11.12.2017

Shrnutí (abstrakt) práce v AJ a ČJ

Bakalářská práce na téma *Vliv státní správy na vlastníka kulturní památky pořízené za symbolickou cenu* pojednává o kulturních památkách v soukromém vlastnictví. Cílem práce je nalezení odpovědí na hlavní výzkumné otázky: *Jaký je vliv státní správy na vlastníka kulturní památky?* a *Jakými způsoby je stát nápomocný v procesu záchrany kulturních památek v soukromém vlastnictví?* Použitá metodologie zahrnuje komparaci teoretické a zákonné roviny se skutečným stavem prezentovaným na případové studii zaměřené na Tvrz v Nemili u Zábřeha. Dále je využita metoda abstrakce, analýza a následná syntéza. Vyhodnocení informací a formulace odpovědí na výzkumné otázky probíhá formou indukce, informace jsou následně ověřeny prostřednictvím případové studie formou dedukce.

The bachelor thesis on the topic *Influence of the state administration on the owner of a cultural monument bought at symbolic prize*, deals with privately owned cultural monuments. The aim of the thesis is to find answers to the main research questions: *What is the influence of state administration on the owner of a cultural monument?* and *What are the ways how the state helps in the process of rescuing privately owned cultural monuments?* The used methodology includes the comparison of the theoretical and legal level with the real state presented to a case study focused on the Fortress in Nemili near Zábřeh. Abstraction, analysis and subsequent synthesis are also used. The evaluation of the informations and the formulation of the answers to the research questions take the form of induction, the informations are consequently verified via a case study in the form of deduction.

Seznam klíčových slov v AJ a ČJ

Kulturní památka, státní správa, soukromé vlastnictví, záchrana a obnova kulturní památky, financování obnovy kulturní památky, prohlášení za kulturní památku, zákon o státní památkové péči, Tvrz v Nemili u Zábřeha

Cultural monument, state administration, private property, rescue and restoration of cultural monuments, financing of the restoration of a cultural monument, declaration of a cultural monument, Act on State Monument Care, Fortress in Nemili near Zábřeh

Přílohy

Ctibor L o l e k :

ZANIKLÝ POPLUŽNÍ DVŮR V NEMILI

Základem dnešní vsi Nemile bylo popluží, rozsáhlé rolnické hospodářství, jehož užívali zábřežští hradní úředníci místo služného. Pro svou bezprostřední blízkost Zábřeha tato ves sdílela do značné míry osudy tohoto města. Zakladatel Nemile se pravděpodobně jmenoval „Nemilj“ a podobně byl nazván i poplužní dvůr.¹ Tento zakladatel časem kolem dvora usazoval nové osídlence — svou čeled', kterým přiděloval kus pozemku pro stavbu obydlí, aby na něm hospodařili a měli tak svou stálou roční obživu. Zato od nich požadoval některé naturální dávky a v čas potřeby také pomoc při polních a jiných pracích u dvora.

Jak vznikl poplužní dvůr a kdy kolem něho byly založeny menší usedlosti, zůstane už pravděpodobně navždy zahaleno historickou temnotou. Jisté však je, že to bylo v době ne příliš vzdálené od založení Zábřeha. Nemile náležela od pradávna k hradu Hoštejnu. A tak čteme v listinách jméno této vsi v roce 1464, kdy bratři Jan a Jiří Tunklové z Brníčka a ze Zábřeha koupili zboží hoštejnské od Matouše ze Šternberka. Při této příležitosti, kdy se Tunklům tento majetek vkládal do zemských desek a kdy se jmenují příslušející osady, přihlašuje se i ves Nemile bez poplužního dvora, z čehož se dá soudit, že dvůr byl už tehdy v soukromém držení. Další zmínka je v zemských deskách z roku 1509, kdy Jindřich Tunkl z Brníčka a ze Zábřeha prodával Mikuláši ml. Trčkovi z Lípy hrad Zábřeh s městem a ve vsi Nemili také vrchní panství na lidech.²

Největšího rozkvětu a značného hospodářského významu dosáhl dvůr v Nemili v době před třicetiletou válkou. Josef Pilnáček zaznamenává, že v roce 1590 obdržel svobodný dvůr v Nemili či Nemilé Jan Hubryk (Huberk) z Belnstorfu a po něm v roce 1605 pravděpodobně jeho syn Kryštof starší Hubryk z Belnstorfu, který byl regentem statků Ladislava Veleny ze Žerotína.³ Kryštof Hubryk z Belnstorfu, či jak se později psal Kryštof Huberk z Belnsdorfu, odkoupil v roce 1617 od svého pána Ladislava Veleny ze Žerotína, držitele zábřežského panství, ves Nemili za 10.000 zlatých,⁴ čímž se stal vlastně samostatnou nemilskou „vrchností“. Se jménem tohoto Žerotínova úředníka se setkáváme také v roce 1603 při dělení pozůstatosti po Burianu Vizovském, otci první manželky J. A. Komenského, zámožném zábřežském měšťanu. Mezi svědky přítomnými tomu-

¹ Srovnej František Černý a Pavel Váša, *Moravská jména místní*, str. 100. Brno 1907.

² *Moravské zemské desky*, kraj Olomouc, kniha XVII., (1506–1516), f. 10., č. 59 z roku 1510.

³ Josef Pilnáček, *Staromoravští rodové*, str. 328. Vídeň 1930.

⁴ Dr. František Hrubý, *Ladislav Velen ze Žerotína*, str. 37. Brno 1930.

Obrázek 1 Zaniklý poplužní dvůr v Nemili

Nejstarší písemná zmínka ve *Vlastivědě moravské* z roku 1957

Vzhledem k tomu, že autor nikdy objekt Tvrze nenavštívil, obsahuje text značné nedostatky

Národní památkový ústav

územní odborné pracoviště v Olomouci

Horní nám. 25
771 11 Olomouc
P. O. BOX 97

Telefon: +420-585204111
Fax: +420-585229189
E-mail: pamol@pamol.cz

Jan Doležel
Nemile č.p. 54
789 01 Nemile

Váš dopis značky/ze dne

Naše značka
1534/2006/NPU/h

Vyřizuje/linka
Štáblová/583215832

V Olomouci dne
3.3.2006

věc: renesanční tvrze Kryštofa Staršího Hubercka z Belnsdorfu, Nemile č.p. 54 - prohlášení objektu za kulturní památku, žádost o spolupráci

Vážený pane Doležale,

v těchto dnech zpracovává Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci, podklady pro prohlášení domu č.p. 54 v Nemile, který je původně renesanční tvrzí Kryštofa Staršího Hubercka z Belnsdorfu z konce 16. století, za kulturní památku. Jde o významný doklad renesanční architektury s dochovanou původní dispozicí a řadou unikátních autentických prvků včetně štukem zdobených kleneb a kamenných portálů a okenních ostění, který svým významem přesahuje rámec regionu a je cennou ukázkou obydlí zdejší nižší šlechty. Po zániku své sídelní funkce prošel objekt sice řadou druhotných úprav a zásahů v souvislosti s jeho přestavbou na hostinec s bydlením, ale své vysoké památkové a architektonické hodnoty si zachoval. Budova patří nejen k nejstarším stavbám obce Nemile, ale nepochybně vedle středověkých objektů i Zábřezska a svou výstavností ji lze řadit na úroveň tvrze v Podolí u Mohelnice či již přestavěné tvrze na Třemešku u Šumperka. Protože v rámci přípravy podkladů na místě samém jsme se od sousedů dověděli, že Váš syn snad zamýšlí zbourání nevyužívané jižní části objektu s úmyslem realizovat zde později přístavbu pro své bydlení, obracíme se na Vás s prosbou o pomoc při zachování této vzácné památky. Zdá se nám to ale málo uvážené, protože dům sice vykazuje řadu závad, ale celkově lze hodnotit jeho stavební stav za uspokojivý, nikoliv havarijní s nutností stržení. Navíc z literatury je známo (viz popis objektu v Březinově Vlastivědě moravské), že dům je již více než sto let v držení rodu Doleželů a jen jeho zásluhou se dochoval až do dnešních dnů. Současně se domníváme, že dle našich zkušeností by zamýšlená demolice stavebně neoddělené části těžce narušila nejen základové poměry a tím statiku, ale i stabilitu krovu a střechy obydlené části budovy a měla by tak negativní vliv na její stavební stav. Navíc neodsouhlasený demoliční zásah by jistě vyvolal odezvu Stavebního úřadu v Zábřehu ve formě sankcí a finančního postihu. V této souvislosti je vhodné zmínit, že na základě památkové ochrany lze naopak získat z řady grantů a programů finanční dotaci, která by přispěla nejen k opravě a lepší prezentaci památky, ale došlo by i k jejímu majetkovému zhodnocení, což jistě není pro Vás jako majitele a Vaši rodinu zanedbatelné.

Obrázek 2 Prohlášení objektu za kulturní památku

97324/2007

č. j. 305/K/07/Pa -

V Nemili dne 11.12.2007

Zápis z kontrolního dne

prohlídka objektu bývalé tvrze Kryštofa st. Hubercka z Belndorfu v Nemili, č. p. 54, pozemek st. parc. č. 65, k. ú. Filipov u Zábřeha, před nabytím právní moci vydaného rozhodnutí Ministerstvem kultury ČR k prohlášení tvrze za kulturní památku

Přítomní – dle prezenční listiny:

- Za vlastníka - Jan Doležel, Nemile č. p. 54
a Jana Doleželová
- Za Národní památkový ústav, ú. o. p. Olomouc - Ing. arch. Jitka Štáblová
- Odborné posouzení stavu střechy – Jaroslav Lakomý
- Za MěÚ Zábřeh, odbor školství, kultury a tělovýchovy - Hana Bukovská

Kontrolní den 11.12.2007 byl svolán na základě výzvy osoby blízké vlastníkovi.

Na místě samém bylo šetřením zjištěno:

Vlastník objektu sdělil, že proti vydanému rozhodnutí MK ČR na zapsání bývalé tvrze Kryštofa st. Hubercka z Belndorfu v Nemili, č. p. 54, k. ú. Filipov u Zábřeha, do seznamu kulturních památek podali rozklad a z tohoto důvodu dosud není rozhodnutí v právní moci. Dle podané informace správnímu orgánu SPP pracovníkem MK ČR již zasedala rozkladová komise a v nejbližší době bude rozhodnutí o zapsání vlastníkovi zasláno.

Vlastník se vyjádřil, že k zapsání tvrze za KP nemá námítky, ale žádá o možnost využít pozemek k další výstavbě rod. domu na pozemku parc. č. 65 náležejícímu ke stávající tvrzi.

Vlastník byl znovu upozorněn, že veškeré práce na obnově objektu je možné provádět až po vydání závazného stanoviska orgánem státní památkové péče a stavebního ohlášení či povolení (dle předložené žádosti) a že na objekt bývalé tvrze jako kulturní památku a území s archeologickými nálezy se v případě stavební činnosti vztahuje oprávněný požadavek z platného znění zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Při odborné prohlídce střechy bylo konstatováno, že stávající krov vyhovuje, možno ponechat, budou vyměněny chybějící a poškozené prvky odpovídající původním. Pro krytinu by bylo nejvhodnější použít dřevěný šindel, ale vzhledem k jeho finanční náročnosti je možné zvolit levnější druh krytiny jako jsou např. eternitové šablony.

Všechny zamýšlené práce lze provádět až po vydání pravomocného rozhodnutí o prohlášení tvrze za kulturní památku na základě vydaného závazného stanoviska správním orgánem státní památkové péče.

Součástí zápisu je prezenční listina.

Zapsala: Bukovská dne 12.12.2007

Městský úřad
odbor školství, kultury a tělovýchovy
nám. Osvobození 15

Obrázek 3 Zápis z kontrolního dne

Obrázek 4 celkový pohled na budovu Tvrze od severozápadu

Na této turistické vizitce je možné vidět zleva: Panský pokoj, pohled na Tvrz v Nemili u Zábřeha, sklepní prostory a pokoj zvaný Kaple

TURISTICKÁ VIZITKA® CZ 636

www.turisticky-denik.cz

Autor fotografií tvrze: Jaromír Schoffer

GPS:
 49°52'28"N
 16°50'40"E

777 657 779

Tvrz Nemile u Zábřeha
 Původně středověká, renesančně přestavěná tvrz, typ obydlí šlechty konce 16. století

www.tvrz-nemile.estranky.cz
 OL

CZ 636 Tvrz Nemile u Zábřeha

Obrázek 5 Turistická vizitka

Obrázek 6 Dobová prohlídka na Tvrzi

Obrázek 7 Velikonoce na Tvrzi

Seznam příloh

Obrázek 1 Zaniklý poplužní dvůr v Nemili, zdroj: Jaromír Schoffer

Obrázek 2 Prohlášení objektu za kulturní památku, zdroj: Jaromír Schoffer

Obrázek 3 Zápis z kontrolního dne, zdroj: Jaromír Schoffer

Obrázek 4 Celkový pohled na budovu Tvrze od severozápadu, zdroj: <http://www.castles.cz>

Obrázek 5 Turistická vizitka, zdroj: <http://turisticky-denik.cz>

Obrázek 6 Dobová prohlídka na Tvrzi, zdroj: Jaromír Schoffer

Obrázek 7 Velikonoce na Tvrzi, zdroj: <http://www.tvrz-nemile.estranky.cz>